

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN VĂN HIẾN

**PHÁT TRIỂN TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO HỌC SINH
TRONG DẠY HỌC BẤT ĐẲNG THỨC
Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN VĂN HIẾN

**PHÁT TRIỂN TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO HỌC SINH
TRONG DẠY HỌC BẤT ĐẲNG THỨC
Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

**Ngành: LL& PPDH bộ môn toán
Mã số: 8.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. CAO THỊ HÀ

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình khoa học nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của **PGS.TS. Cao Thị Hà**. Các kết quả, số liệu thực nghiệm là trung thực chưa từng được công bố trong các công trình khoa học khác.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2019

Tác giả luận văn

Nguyễn Văn Hiến

LỜI CẢM ƠN

Với tâm lòng biết ơn sâu sắc, em xin chân thành cảm ơn cô giáo hướng dẫn khoa học **PGS.TS.Cao Thị Hà** đã tận tình hướng dẫn, hết lòng giúp đỡ em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu để hoàn thành luận văn này.

Tác giả xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo trong Tổ bộ môn Phương pháp giảng dạy môn Toán Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên; Ban giám hiệu, Ban Chủ nhiệm khoa Toán, Ban Chủ nhiệm khoa Sau Đại học, Phòng Đào tạo Trường Đại học Sư Phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tác giả trong quá trình học tập, thực hiện và hoàn thành luận văn.

Tác giả xin chân thành cảm ơn Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Nam Định, Ban giám hiệu, toàn thể các đồng nghiệp trường trung học phổ thông Xuân Trường C - Xuân Trường - Nam Định đã quan tâm và tạo điều kiện thuận lợi cho tác giả thực hiện đúng kế hoạch học tập và nghiên cứu.

Tác giả xin chân thành cảm ơn gia đình, các học viên trong lớp Cao học Toán Khóa 25B và các bạn đồng nghiệp xa gần về sự động viên, khích lệ cũng như trao đổi về chuyên môn trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thiện luận văn.

Tác giả luận văn

Nguyễn Văn Hiến

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt	iv
Danh mục các bảng.....	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	4
3. Giả thuyết khoa học	4
4. Đối tượng nghiên cứu	4
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
6. Phương pháp nghiên cứu	4
7. Dự kiến những đóng góp của luận văn.....	5
8. Dự kiến bố cục của luận văn	6
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	7
1.1. Tổng quan về tình hình nghiên cứu vấn đề của luận văn	7
1.1.1. Những kết quả nghiên cứu trên thế giới	7
1.1.2. Những kết quả nghiên cứu ở Việt Nam.....	9
1.2. Một số vấn đề liên quan đến tư duy	10
1.2.1. Hoạt động nhận thức và trí tuệ	10
1.2.2. Tư duy.....	11
1.2.3. Tư duy Toán học.....	15
1.2.4. Các loại hình tư duy Toán học.....	15
1.3. Tư duy phản biện (Critical thinking).....	16
1.3.1. Quan niệm về tư duy phản biện và các mức độ của tư duy phản biện....	16
1.3.2. Một số biểu hiện đặc trưng của tư duy phản biện	21

1.3.3. Một số kỹ năng của tư duy phản biện có thể phát triển thông qua dạy học bất đẳng thức.....	25
1.4. Sự cần thiết của việc phát triển tư duy phản biện cho học sinh THPT trong dạy học môn Toán.....	27
1.4.1. Đặc điểm tư duy và nhận thức của học sinh THPT.....	27
1.4.2. Vai trò phát triển TDPB cho học sinh THPT trong dạy học.....	28
1.5. Phân tích chương trình, nội dung dạy học Bất đẳng thức môn Toán ở trường THPT và khả năng phát triển tư duy phản biện trong dạy học nội dung này.....	28
1.5.1. Mục tiêu chung của dạy học môn Toán ở trường phổ thông.....	31
1.5.2. Phân tích nội dung BĐT trong chương trình môn Toán THPT.....	32
1.5.3. Khả năng phát triển TDPB cho học sinh trong dạy học BĐT.....	32
1.6. Thực trạng về phát triển tư duy phản biện thông qua dạy học bất đẳng thức trong dạy học môn Toán ở trường trung học phổ thông.....	34
1.6.1. Mục đích khảo sát.....	34
1.6.2. Đối tượng khảo sát.....	34
1.6.3. Nội dung và hình thức khảo sát.....	35
1.6.4. Kết quả khảo sát GV như sau.....	35
1.6.5. Kết quả khảo sát HS.....	37
1.7. Kết luận Chương 1.....	38
Chương 2: MỘT SỐ BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC BẤT ĐẲNG THỨC Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG.....	39
2.1. Định hướng xây dựng các biện pháp.....	39
2.2. Một số biện pháp góp phần phát triển tư duy phản biện cho học sinh trong dạy học bất đẳng thức ở trường trung học phổ thông.....	39

2.2.1. Biện pháp 1: Giúp cho học sinh biết phân tích tình huống, đặt ra dưới nhiều góc độ khác nhau, biết giải quyết vấn đề dưới nhiều cách khác nhau và lựa chọn cách giải quyết tối ưu.....	39
2.2.2. Biện pháp 2: Phát triển tư duy phản biện qua lời giải sai lầm thường gặp của học sinh thông qua các bài toán liên quan đến bất đẳng thức.....	55
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	70
3.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	70
3.2. Nội dung thực nghiệm	70
3.3. Tổ chức thực nghiệm	70
3.3.1. Đối tượng thực nghiệm.....	70
3.3.2. Phương pháp thực nghiệm.....	71
3.4. Kết quả thực nghiệm.....	71
3.4.1. Đánh giá định lượng	71
3.4.2. Đánh giá định tính	72
3.5. Kết luận chung về thực nghiệm.....	74
KẾT LUẬN	75
TÀI LIỆU THAM KHẢO	76

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
BĐT	Bất đẳng thức
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
KN	Kỹ năng
NXB	Nhà xuất bản
PPDH	Phương pháp dạy học
TDPB	Tư duy phản biện
THPT	Trung học phổ thông
TN	Thực nghiệm
TNSP	Thực nghiệm sư phạm
GTNN	Giá trị nhỏ nhất
TDPP	Tư duy phê phán

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Những kỹ năng cốt lõi của tư duy phản biện	25
--	----

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Hội nghị lần thứ 8, Ban Chấp hành Trung ương khóa XI (Nghị quyết số 29-NQ/TW) với nội dung Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa - hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế. Nghị quyết đặc biệt nhấn mạnh *“Phát triển giáo dục và đào tạo là nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học. Học đi đôi với hành; lý luận gắn với thực tiễn; giáo dục nhà trường kết hợp với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội.”*

Cụ thể đối với giáo dục phổ thông Nghị quyết khẳng định *“Đối với giáo dục phổ thông, tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lý tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời”*.

Như vậy, có thể nói mục tiêu của bậc học phổ thông là hình thành và phát triển được nền tảng tư duy của con người trong thời đại mới. Trong đó các nhóm kỹ năng rất quan trọng đó là nhóm các kỹ năng tư duy: Biết cách suy luận, phát hiện, giải quyết vấn đề, biết cách học, cách tự học, có tư duy sáng tạo, tư duy phản biện, giải quyết các vấn đề...[14]

Trong quá trình dạy học, nhiệm vụ của người thầy không chỉ là người dạy kiến thức, mà điều quan trọng và cốt lõi nhất là dạy học trò tư duy. Việc này không chỉ tập trung vào một cấp học nào đó mà phải là ở mọi cấp học, mọi đối tượng học sinh, tất cả các vùng miền, các quốc gia, dân tộc. Ở lứa tuổi trung học phổ thông, các em đã học được nhiều tài liệu khác nhau về sự vật và hiện